

Voorkeur keuze wethouder

Aanleiding

In de ALV PvdA Smallingerland op 30 november 2020 is de wethoudersprocedure vastgesteld. Bij de behandeling hiervan is door de ledenvergadering gevraagd om vanuit het bestuur een advies op te stellen naar welke route de voorkeur uitgaat bij de benoeming van een wethouder. Vragen die daarbij opkwamen waren: heeft een interne kandidaat de voorkeur, of hebben externe kandidaten de voorkeur? Of is een zakencollege het beste?

Korte samenvatting vastgestelde wethoudersprocedure

Vooraf : Volgens de reglementen van de PvdA is het de fractie die gaat over de voor te dragen wethouder aan de Raad. De door de ALV vastgestelde wethoudersprocedure geeft de fractie, maar ook het bestuur en de leden, duidelijkheid hoe deze voordracht tot stand komt. De fractie dient zich aan deze procedure te houden. In de wethoudersprocedure staan twee routes die leiden naar een benoeming van de wethouder.

1) Door de kandidaatstellingscommissie

De kandidaatstellingscommissie die de kandidatenlijst voor de raadsverkiezingen opstelt kan (hoeft dus niet) een beoogd wethouder op de kandidatenlijst plaatsen en dit als zodanig ook aangeven dat deze persoon de kandidaat wethouder is. De commissie kan ook in haar voorstel aangeven wie de kandidaat-wethouder is, zonder dat deze op de kandidatenlijst wordt geplaatst. Een voordracht door de kandidaatstellingscommissie kan alleen voor de verkiezingen plaatsvinden.

2) Door een benoemingscommissie

Indien er na de verkiezingen (geen kandidaat door kandidaatstellingscommissie aangegeven) of tussentijds een wethouder vacature is, wordt een benoemingscommissie samengesteld uit een vertegenwoordiging van de fractie en van het afdelingsbestuur. Deze benoemingscommissie loopt de wethoudersprocedure zorgvuldig af en draagt één of meerdere kandidaten voor aan de fractie. Er is een interne procedure mogelijk, met alleen sollicitanten uit de fractie en een externe procedure met alleen kandidaten van buiten de fractie of een combinatie ervan.

Hoe ging het tot nu toe

Voor het dualisme was het duidelijk; alleen een raadslid kon wethouder worden. Een beoogd wethouder stond dus altijd op de kandidatenlijst. Sinds het dualisme is dit niet meer verplicht. Maar in de PvdA Smallingerland is het na invoering van het dualisme aantal malen gebruikelijk geweest om de kandidaat wethouders op de kandidatenlijst te zetten en ook als zodanig kenbaar te maken dat deze kandidaat de beoogd wethouder was. En daarmee werd ook aangegeven dat er geen externe kandidaat wethouder 'uit de hoge hoed kwam'. Dit was gebruikelijk in een periode dat het wel zeer waarschijnlijk was dat de PvdA deel zou nemen aan het college. Inmiddels zijn de politieke omstandigheden dusdanig gewijzigd dat dit niet meer 'een zekerheidje' is en daarmee kan het ook arrogant over komen om alvast de wethouderskandidaat reeds voor de verkiezingen aan te wijzen. Bij de laatste twee verkiezingen is dan ook niet meer de wethouderskandidaat expliciet vermeld op de lijst. Wel was de beide keren de lijsttrekker al daarvoor wethouder en impliciet was het wel duidelijk wie de PvdA kandidaat was voor wethouderschap.

Advies voorkeur

Er kunnen zich na de verkiezingen twee situaties voordoen

a) PvdA was in het vorige College van B&W vertegenwoordigd.

Als de betreffende wethouder heeft aangegeven dat deze door wil gaan als wethouder zal de kandidaatstellingscommissie dit zwaar moeten meewegen. Dit is geen neutrale situatie. Toch zal de commissie ook de vrijheid moeten houden om eventueel niet specifiek de beoogd wethouder op de lijst aan te merken. Van tevoren hiervoor allerlei criteria mee te geven wanneer wel en wanneer niet is lastig en ook niet wenselijk. De situatie is moeilijk te voorspelen en de omstandigheden waarin deze afweging zou moeten plaatsvinden kunnen sterk verschillen. Voor alle duidelijkheid de kandidaatstellingscommissie kan conform de wethouderprocedure de wethouderskandidaat wel aangeven.

*b) PvdA was in het vorige College **niet** vertegenwoordigd*

Als in de voorgaande periode geen wethouder van de PvdA in College zat, is het aan de kandidaatstellingscommissie al dan niet de beoogd wethouderskandidaat op de lijst aan te geven. De commissie moet vanuit haar eigen verantwoordelijkheid en op basis van de gesprekken die zij heeft gehad met alle kandidaten vanuit die kennis kunnen handelen en niet van tevoren een opdracht mee krijgen.

In zowel situatie a als b wordt de wethoudersprocedure gevolgd.

- Is er een beoogd wethouder op de lijst aangegeven dan zal de fractie hier conform de wethoudersprocedure alleen bij zwaarwegende redenen van af kunnen wijken en zal zij in de eerstvolgende ledenvergadering deze keuze expliciet moeten motiveren en aan de ledenvergadering hiervoor verantwoording afleggen.
- Indien er geen kandidaat door de kandidaatstellingscommissie is aangegeven wordt conform de wethoudersprocedure een benoemingscommissie samengesteld. Het is aan de fractie hierbij een interne procedure af te lopen, alleen een externe procedure of een combinatie ervan.

Tussentijdse benoeming bij vertrek wethouder

Bij een eventuele tussentijdse benoeming wordt bij voorkeur zowel de interne als de externe procedure gevolgd. Dit betekent dat er altijd ook gezocht wordt naar externe kandidaten. Maar uiteraard kan ook een fractielid (interne procedure) meedoen.

Het is onverstandig om in zijn algemeenheid een voorkeur aan te geven voor een interne dan wel een externe procedure. Dit hangt sterk af van de omstandigheden waarin e.e.a. plaatsvindt. De fractie moet de vrijheid hebben hierin te handelen naar bevind van zaken. Uiteraard volgt zij wel datgene wat is beschreven in de wethoudersprocedure en legt de fractie nadien verantwoording af aan de ledenvergadering over het verloop van de procedure.

Zakencollege

Het dagelijks bestuur van een gemeente, het College van B&W is een door de politiek visie en standpunten geïnspireerd bestuur en is een weergave van de verhoudingen binnen de gemeenteraad. Een zakencollege zitten wethouders zonder een politieke binding met de politieke partij. Wel heeft een zakencollege de steun nodig van de gemeenteraad, maar is daarvan politiek onafhankelijk. En is daarmee een neutraal dagelijks bestuur. Een politieke partij als de PvdA met haar idealen en visie kiest daarom alleen in uitzonderlijke gevallen voor een zakencollege.

Conclusie:

Het bestuur adviseert om bij een wethoudersbenoeming niet voorafgaand aan de verkiezingen de voorkeur uit te spreken voor een interne kandidaat. Maar ook niet om de voorkeur uit te spreken voor een externe kandidaat. Een kandidaatstellingscommissie en de fractie moeten kunnen handelen naar de situatie op dat moment. In de reeds vastgestelde wethoudersprocedure is voldoende borging en zorgvuldigheid ingebouwd om te komen tot goede en in de PvdA gewortelde bestuurders.

Een zakencollege heeft geen voorkeur en is alleen een optie als de gebruikelijke procedure niet leidt tot een college.